

Ante Tomić

ŠTO JE
MUŠKARAC
BEZ BRKOVA

Copyright © 2000, Ante Tomić
Copyright © ovog izdanja 2022, LAGUNA

BIBLIOTEKA BEZ PREVODA

Knjiga 15

Ivici Ivaniševiću

Sadržaj

Prvo poglavlje **13**

gdje se upoznajemo s ovim šarmantnim naseljem, u kojemu sretniji uho čačkaju ključem od mercedesa, a oni manje sretni crvenim vrškom šibice

Drugo poglavlje **23**

u kojemu se uz briškulu i trešetu razvija etička dilema je li u redu naručiti piće ako znaš da ga nećeš platiti, a usput saznajemo za rasmusnu mladost ovdašnjeg župnika

Treće poglavlje **32**

gdje se pojavljuju duhovi, najprije jedan što prlja tepihe i poste-ljinu, a potom jedan što je pobjegao iz boce

Četvrto poglavlje **40**

koje opisuje kako se peče janjetina, zašto je pijancima zabranjeno na ringišpil i kako oni što imaju puno para ponekad završe bez oba uha

- Peto poglavlje** 53
u kojemu župnik božemiprosti pogine, a onda ipak ne pogine, makar bi on najviše volio da je poginuo
- Šesto poglavlje** 64
gdje se otkriva da su Nikola Tesla i Petar Preradović zapravo Srbi, na što jedna Luscinia luscinia, ili slavuj veliki, pobjegne glavom bez obzira
- Sedmo poglavlje** 74
koje se bavi emancipiranim mladim ženama i drugim moralnim zastranjenjima suvremenoga svijeta
- Osmo poglavlje** 84
u kojemu se hoće i prdnuti i stisnuti, što, dakako, po načelu koje nam je iz logike poznato kao zakon isključenja trećega, ne ide
- Deveto poglavlje** 93
što pripovijeda o nogometnoj mafiji i o tome kako domovina ostaje bez majki
- Deseto poglavlje** 103
koje počinje teološkom raspravom o silikonskim sisama, a završava naopako
- Jedanaesto poglavlje** 111
u kojemu se dvoji o kvaliteti domaćeg haiku pjesništva, a polemika bude okončana toljagom
- Dvanaesto poglavlje** 119
gdje se pojavljuju dvije u selu svakako nesvakidašnje pojave: jedan general i jedna lubenica od dvadeset kila

-
- Trinaesto poglavlje** **129**
u kojemu se ustanovi da vanzemaljci nisu ništa posebno, a da u Njemačkoj živi vrlo bezobrazan svijet
- Četrnaesto poglavlje** **140**
gdje ministri jedu janjeće glave, generali jedu grah, a obični vojnici jedu... da vam ne kažem što
- Petnaesto poglavlje** **148**
u kojemu se ništa pod milim Bogom ne događa, pa slobodno možete preskočiti sljedećih nekoliko stranica
- Šesnaesto poglavlje** **154**
što nam otkriva da je državna administracija puna homoseksualaca, ali se nađe i pokojni ispravan momak, prikladan za zeta
- Sedamnaesto poglavlje** **165**
donosi nam prepirku treba li Hrvatska atomsko oružje, a tu je i uspomena na udbaša koji je pleo džempere
- Osamnaesto poglavlje** **173**
gdje se jedan muškarac, na užas jedne čedne postarije kućanice, sprema na razvratni sastanak sa stanovitom damom
- Devetnaesto poglavlje** **182**
u kojemu jedan pripovijeda kako se sreo sa svetim Petrom, a jedan ima priviđenje visokog državnog službenika
- Dvadeseto poglavlje** **191**
gdje saznajemo da se sveti sakramenti mogu udijeliti i na sasvim neobičnim mjestima

Dvadeset prvo poglavlje	201
<i>donosi nam priču kako je, s istim povodom, jedna plakala od ganuća, a jedan načisto poludio od bijesa</i>	
Epilog	206
<i>O piscu</i>	211

Oblo žensko koljeno drugo je ime za Duha Svetoga.

Bohumil Hrabal

Prvo poglavlje

gdje se upoznajemo s ovim šarmantnim naseljem, u kojemu sretniji uho čačkaju ključem od mercedesa, a oni manje sretni crvenim vrškom šibice

Divno li je biti u svibnju u Smiljevu. U zoru kada se crna kvrgava sjena na mjesecini, kao kakvo jezovito čudovište pred prozorom, na prvome svjetlu iznad modrih brda pomalo pretvara u stablo bajama. Ili u podne, kada crkveno zvono tako moćno odjekuje da ti se učini da je dragi Bog nebo od lima načinio, a oni što rade u polju objeduju tvrdo kuhana jaja, mladi luk i sir, pancetu i tirolsku, sve prostrto na bijelim kuhinjskim krpama s naslikanim jagodama. Ili je možda ipak najljepše u suton, kada se crveni oblaci rasplamsaju na vjetru koji se tko zna otkud spustio? Ili kada padne noć pa sve utihne osim zrikavaca, pasa i pijanaca što viču, pjevaju i smiju se, ili se svađaju sa ženama koje su ih davno ostavile, satima se izvlačeći

iz grabe u koju su pijani upali, da bi naposljetku usnuli i probudili se tek oko osam ili još kasnije, pokriveni rosom i mravima?

Selo je veliko, oko dvije tisuće duša ima i taj se broj ne smanjuje. Barem ne osjetno. Tu su crkva i osmoljetka, krasne građevine zidane domaćim klesancem, gostionica imenom *Bevanda*, za koju zlobnici vele da joj je ime baš dobro pogođeno jer da u njoj ne možeš ni popiti nerazvodnjeno vino. Tu su još dvije trgovine mješovitom robom koje kao nelojalna konkurencija također hlade pivo i toče konjak, pošta i mlađa poštanska službenica koja za radnog vremena pomalo gricka sendvič s parizerom. Listonoša je nekoć pijan oborio neko dijete mopedom pa su mu strogo zabranili da vozi i otad je mrzovoljan, ne obraćajte mu se ako baš nije prijeka potreba.

U Smiljevu, kao i svuda u svijetu uostalom, neki imaju novaca, a neki nemaju, samo što to ovdje ne znači bogzna što. Ako nemaš novaca, sjediš u gostioni i brojiš crne muhe na nečistim zavjesama, crvenim vrškom šibice čačkaš uho ili podjebavaš Miću da misli li on ženiti onu Čehinju što ju je prošloga ljeta povalio na Hvaru, a onda dođe netko tko ima novaca i plati ti pivo ili gemišt. To je lijep i siguran život, jer će uvijek biti onih koji imaju novaca, koji su oženili bezobraznu ženu ili su nekako od sebe ambiciozni pa odu raditi u Njemačku, i kada se vrate za Božić, Uskrs ili svetoga Antu, sveca zaštitnika Smiljeva, razmetljivo čašćavaju dangube koje povazdan samo sjede u *Bevandi*, broje muhe na zamazanim zavjesama i tako su jadni da crvenim vrhom šibice čačkaju uho. Ti ambiciozniji, naime, uho čačkaju ključem mercedesa.

Kada je o ugostiteljskim uslugama riječ, valja priznati da su one i u trgovinama vrlo solidne. Trgovac pod bankom drži čak tri čašice za konjak, tako da se, ako hoćete, možete i kucnuti s kolegom, a što se higijenskih standarda tiče, čašice se nakon svakoga gosta pomno obrišu krpom. Smiljevo je svjetlosnim godinama daleko od hladnog anti-septičnog svijeta u kojemu nitko ni tuđi ručnik ne bi uzeo, a sin, kako se priča, ne zna za oca i otac ne zna za sina. Ovdje u dućanu vlada ozračje prijateljskog povjerenja i nitko ne grinta kada netko za bankom zabunom zamijeni čašice konjaka ili boce piva. Pij, brate, ta nismo gubavi! Jedino je zajebano kada se netko napravi lud pa od susjeda uzme bocu u kojoj je više nego u njegovoj.

Osim ove prijateljske, druga je dimenzija pijenja u trgovini to što je ono osjetno jeftinije od pijenja u gostioni. Zasluga je dućana da su, da tako kažemo, demokratizirali ugostiteljske usluge. Eto, recimo, Ivić, koji s mizerijom što je mjesečno dobiva od Fonda mirovinskog i socijalnog osiguranja, sebi nikako ne može priuštiti da loče u gostioni, a prevelika je prznica da bi ga netko častio, te redovito pije u dućanu. Što da odmori nogu u golemoj ortopedskoj cipeli, a što stoga jer od vinjaka naskoro ni u onu zdravu nije siguran, povazdan stoji naslonjen na banak i pije vinjak, premda trgovac kaže da Ivić zapravo pije njegovu krv. I to na slamčicu. U trgovinu je upravo ušao župnik.

„Molim vas, litru soka od jabuke“, kazao je don Stipan.

„Claro que si, padre“, otpovrnio je spremno trgovac.

„Ki, ki, ki, ki, ki“, zakreštao je podrugljivo Ivić. „Kako to govoriš, je li? Je li ti parlaš naški?... Alo, momak, šprehenzi hrvacki?!“, podjebavao je invalid iz svog ugla.

Trgovac nije odgovorio na njegovu provokaciju. Namr-godeno se provukao između polica, usput odmjerio svoj lik u malom zrcalu zakačenom o čavao pored higijenskih potrepština, pa pljucnuo u vrh kažiprsta i zalizao brčiće.

„*Boy, prego* još jedna *tequila*“, derao se za njim Ivić supijano namigujući don Stipanu. „Bez gljiste!“, dometnuo je značajno.

„Jesi li ti, pope, čuj da Meksikanci piju tekilu s gljiston u boci?... Boga mi moga, vidio ja u jednome filmu“, objašnjavao je invalid. „Boca od litre, u njoj tekila, ko voda prozirna, a na dnu gljistina debela ko palac. Debela i zelena ko one gljistine šta budu na kupusu. Bože te sačuvaj kako jedno kršćeno čeljade to more pit! A oni, dušu im đava odnio, ne samo da piju, nego kad cilu bocu popiju, i tu gljistu izidu... Buuuu!“, strese se Ivić zgađeno kriveći lice. „Da si ti to vidio, moj pope, izidu je slatko ko smokvu!“

Don Stipan je u neprilici samo kimao glavom i s neobičnim zanimanjem čitao sadržaj etikete najlonskih čarapa što su stajale složene u kutiji na pultu. Uto dođe trgovac. On je ozbiljan, zreo čovjek – u rujnu će napuniti trideset i petu – i zapravo se zove Josip, ali otkako je na televiziji meksička serija *Ruže za moju dragu*, više voli kada ga zovete Miguel. On spušta na banak litru soka i, valjda da prekine Ivićeva mrcvarenja, ovaj put prozbori na hrvatskome.

„Izvolite“, kaže on tiho. „Još nešto?“

„Pa dobro, kakav je to način!“, povika tada Ivić. „Ko je to vidio da Miguel govori: 'Izvolite!' Nikad Miguel ne bi tako nešto reka! Jok, braco! Ajmo sad, Miguel, uzmi ponovo ti sok, vrati se nazad pa sve iznova! Na meksikanski, molin, sve po propisu...“

Iznervirani Josip tada zgrabi polovicu štruce s police iza sebe, poljubi je – kako je već u ovome kraju lijep običaj da se ljubi kruh koji se baca – pa je zavitla Iviću u glavu. Invalid se, međutim, brzo izmaknu, zacereka podrugljivo, ali izgubi ravnotežu podižući se s pulta, pa zavesla nekoliko puta nemoćno u zraku i tresnu guzicom o pod udarivši glavom u modru plastičnu bačvu u kojoj zimi stoji kiseli kupus, a ljeti industrijska hrana za piliće.

„Dobar dan, Miguel“, procvrkuta Tatjana koja je taj čas ušla u trgovinu.

„*Buenos dias, senora*“, odvrati joj zahvalno trgovac.

„Daj mi jednu cedevitu od kila, bocu ruma za kolače i pastu za zube“, izdeklamira žena.

„*Uno momento*“, upozori je Miguel, „da poslužin don Stipana.“

„Neka, neka“, veli svećenik spremno, „samo izvolite, mogu ja pričekat.“

„Ajme, što ste vi zlatni“, kaže Tatjana slatko.

„Majko moja milaaaa“, stade tada Ivić s poda naricati.

„Jadan ti saaaan! Jadan ti san i nevoljaaaaan! Mene invalida bijuuuu! Biju, biju, a noga mi kraćaaaa!“

„Miguel, morat ćeš mi ispričat šta je bilo jučer u *Ružama*“, reče Tatjana. „Išla san u frizerke pa nisan stigla pogledat.“

„Jučer nisi gledala“, reče Miguel. „Ajme, jučer je bio totalni pičvauj. Ono đubre Ruben je doša kod don Francisca i reka mu da je on njegov nezakoniti sin, jer da je don Francisco spava s njegovom materon, jednom gutačicom vatre, kad je njezin cirkus prije dvadeset i pet godina gostova u njirovu mistu.“

„Koja stoka!“, razgnjevi se Tatjana.

„To mu je i don Francisco reka, ali onako ufino. Joj, da si ga vidila. Onako visok, sid, uspravan, povuka dim iz cigare, znaš one debele cigare što ji on puši, pa kaže...“ Ovdje se Josip uspravi i reče don Franciscovim basom: „*Mladiću, jamačno se varate, ja sam tada spavao s krotiteljicom zmija.*“

„Dobro mu je reka!“, kaže žena tresnuvši šakom o pult.

„Šta vi mislite“, okrenu se ona iznenada prema don Stipanu, „kako mi stoji nova frizura?“

„Molin!“, zbuni se pastir.

„Kako mi stoji nova frizura? Malo san je skratila, opiturala i nabacila mini val.“

„Lipo je“, veli don Stipan suzdržano.

„Ajme, jesi ga čuj!“, ushiti se žena okrećući se Miguelu. „Kaže da mu je lipo!... Ma je li on tebi malo liči na Josea, Miguelovog mlađeg brata. Onoga što jaše konjske trke.“

„Ko!“, začudi se Josip.

„Pa don Stipan“, pokaza Tatjana na svećenika koji se u trenu zarumenio. „Je li da malo liči na Josea?“

„Ne znan baš“, reče trgovac zamišljeno gledajući župnika.

„Ma kako ne vidiš. Crna kosa, plave oči, visok, onako markantan... Pljunuti Jose!“

Pljunuti Jose se zaškrapunio u licu kao mlada, najradije bi od srama istrčao iz trgovine. Bože sačuvaj da bi još tražio pjenu za brijanje, ili još gore, rolu toalet papira, a upravo je zbog toga došao u kupovinu. Sva sreća, u prostoriću tada uđe sitna, zgurena žena s povelikom masnicom ispod oka i ni „dobar dan“ ni „faljen Isus“ ne kaza, nego nekako odsutno dođe do pulta i spusti na nj crnu torbu gotovo prestrašivši svijet u trgovini.

„Šest ladni piva i kutiju opatije“, reče ona tiho i odsječno.

„Odma“, veli Josip.

„Nedo, šta ti je to ispod oka?“, upita Tatjana znatiželjno.

„Ubola me osa“, odgovori Nediljka tvrdo, pa uze torbu u kojoj je Miguel složio pive i ode tiho kao sjena.

„Muž je puno bije“, prošapće Tatjana povjerljivo tek što je žena zamakla iza vrata. „Gudin nalije čuturu pa udri po njoj.“

„*Caramba!*“, prošapta Miguel užasnuto.

„Mene moj pokojni, laka mu zemlja“, nastavi Tatjana, „nikad nije ni prston taka. Mislin, taka me je, ali u drugom *smislu*“, kaza udovica značajno pogledavši svećenika kojemu opet udari krv u glavu. „Za njega je žena bila svetinja, to je u Njemačkoj naučio. Priča mi je da u Njemačkoj oni što biju žene idu u zatvor. Bože sačuvaj da bi to tamo neko napravio.“

„Jok!“, složi se Ivić koji se ponovo uspravio na pult.

„Tamo žene muče strujon!“

„Ajde ti, smrade jedan, zaveži tu poganu gubicu!“, obrecnu se Tatjana.

„Nj, nj, nj, nj, nj!“, podrugljivo će invalid. Ali Tatjana ga više nije gledala.

„Ma ajde, reci pošteno“, uhvati se ona opet don Stipana, „je li on tebi liči na Josea?“

„Pa sad kad si mi rekla, i ja vidin“, prizna Miguel. „Ima tu nešto. Najviše oko očiju.“

„Jelda?“, oduševi se udovica. „Pljunuti Jose!“

Pljunutom Joseu sada već dođe da zaplače od srama, a Tatjana, kao da zna kako mu je, otvoreno zuri i kao da se podsmjehuje. Toj zdravoj, ljepuškastoj dvadesetosmogođišnjakinji muž je prije malo više od dvije godine sa skele

na gradilištu neke robne kuće u Frankfurtu pao ravno u bazen za gašenje vapna i namah izdahnuo. Slučaj je htio da se nesreća dogodila samo pola godine nakon što je on u jednoj birtiji na periferiji potpisao policu životnog osiguranja na milijun maraka. On je, jadnik, slabo vičan njemačkome, mislio da potpisuje isprave za dobivanje radne dozvole, a terenski se agent osiguravajućeg društva pravio blesav i u sebi smiješio proviziji. I tako je Tatjana, igrom zabune, a na užas svekra, svekrve i dvije zaove, postala zbrinuta do smrti, a da iza braka koji je nesretno skončan nije ostalo nijedno dijete. „Nije njoj čovik upa u klak, nego sikira u međ“, pričao je narod. Mlada se udovica, međutim, nije mnogo obazirala na gnjev rodbine i osudu sela: drsko je zgrabila svoj milijun i zavidljivcima se iscerila u lice, jednako kao što se sada ceri don Stipanu, potpuno nadmoćna nad svećenikom koji je sa ženskim svijetom navikao razgovarati samo kroz drvene rešetke isповјedaonice. Providnost je, međutim, ipak bila na njegovoj strani pa mu je opet poslala dobru vilu, ovoga puta u liku niske i mesnate gostioničarke Mile.

„Josipe, imaš li krigle od po litre?“, viče Mila odmah s vrata, jer Mila, kao oni američki narednici iz filmova, i ne zna drukčije nego vikati.

„Ajde, čao!“, oprostila se tada Tatjana veselo. „Čao, Jose!“, dobaci ona duhovniku.

„*Adios, senora!*“, viknu Miguel za njom.

„Bog“, reče svećenik tako tiho da valjda ni sam sebe nije čuo.

„Šta si ono rekla?“, okrenu se trgovac Mili.

„Krigle od po litre!“, dreknu žena.

„Iman.“

„A pošto su?!“

„Dvadeset i šest kuna komad!“

„Muku ti Isukrstovu!“, zavapi gostioničarka. Don Stipan, kojemu se pomalo vratilo samopouzdanje, značajno se nakašlja. „Oprostite, don Stipane, izletilo mi!“, ispriča se žena. „Dvadeset i šest kuna! Ajde, da vidin kakve su!“

Miguel nestade negdje u skladištu.

„Gara, gara, ko ti gaće para“, zapjeva poluglasno Ivić iz svojega ćoška, a onda se, shvativši valjda da je u društvu svećenika i žene, zaustavi zatajivši drugi stih svojega zacijelo lascivnog deseterca.

„Dvadeset i šest kuna!“, kaže Mila razgledavajući krigle što ih je trgovac donio iz skladišta. „I ti dadneš pare, a ljudi Mića, magare jedno brezobrazno, prigrize je. Pa ajde reci, kad je on tako prigrize, bi li mu je ti o glavu razbio?!“

„Que!?!“, zaprepasti se Miguel.

„Pa kriglu!“

„Mića grize krigle?!“

„Đubre jedno, da vidiš kako je prigrize! Odgrize komad ko šaka pa ga još drobi u ustima i namigiva! Gledan ga, mislin se u sebi, daće Bog da bar rasiče gubicu! Ali šipak! Izide magare caklo pa se smije i plazi jezik da svak vidi da mu nije ništa! I još me zajebava! Kaže jučer: 'Mile, drugi put mi je malo bolje posoli.' Reko: 'Mića, jeben li ti majku na uranku' – da prostite na izrazu don Stipane – 'izideš li mi još jednu, okrpit ću ti dvi iza ušiju da ćeš sve zvizde vidit!'“

„Madre mia!“

„Ajde, daj mi šest komada.“

Domalo, u dućanu će ponovo ostati samo trgovac i invalid. Ivić je blaženo zadrijemao glavom naslonjen na

pult, povremeno se nerazumljivo obrecne na nekog u snu. Miguel na stolici u ćošku sriče rečenice iz knjižice *Španjolski s izgovorom*:

„*Su abuela cocina muy bien* – Vaša baka krasno kuha;
Cuando era pescada este pez? – Kada je ulovljena ova riba?
Senorita, puede acompañarme em ni hotel? – Gospođice,
možete li me otpratiti do hotela? *Mi mujer muria de aids*
– Moja žena je umrla od side...“